

สภาการฝึกหัดครูแห่งประเทศไทย

งานและบทบาทของกรมการฝึกหัดครู

บทบาทของกรมการฝึกหัดครูซึ่งน่าจะถือได้ว่าเป็นบทบาทสำคัญที่สุดในปัจจุบัน คงจะไดแก่ การผลิตครู โดยอาศัยสถาบันผลิตครูซึ่งเรียกว่า วิทยาลัยครูต่าง ๆ กรมการฝึกหัดครู ได้กำหนดหน้าที่หลักของกรมไว้ 2 ประการคือ ¹

1. ดำเนินการผลิตครูให้โรงเรียนและสถานศึกษาทั่วราชอาณาจักร
2. อบรมครูที่ขาดวิทยฐานะทางครูให้มีความรู้ทางครู ส่งเสริมอบรมครูประจำการ เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพในการเรียนการสอนให้สูงขึ้น ตลอดจนคนคว้าวางเกี่ยวกับการฝึกหัดครูตามนโยบายของรัฐบาลและกระทรวงศึกษาธิการ

วีรยุทธ วิเชียรโชติ ² ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหน้าที่ของกรมการฝึกหัดครูว่า "หน้าที่ของกรมการฝึกหัดครูก็คือ พยายามผลิตครูให้เต็มทั้งปริมาณและคุณภาพที่จะออกไปปฏิบัติงานการศึกษาให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาทุกระดับได้เป็นอย่างดีและสอดคล้องกับความต้องการของการพัฒนาประเทศ"

¹ การฝึกหัดครู, กรม., หน้าที่ งานและโครงการของกรมการฝึกหัดครู (พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2516), หน้า 28.

² วีรยุทธ วิเชียรโชติ, "โครงสร้างแนวทักเกี่ยวกับการฝึกหัดครูในประเทศไทย," เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่องการฝึกหัดครูในประเทศไทย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2517), หน้า 24.

ปฏิญญา สาร 1 ได้เสนอความเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานของกรมการฝึกหัดครูว่า จะต้องยึดหลักปรัชญาของอุดมศึกษาว่าด้วยหน้าที่หลัก 4 ประการคือ

1. หน้าที่ในการวิจัยหรือค้นคว้าหาความรู้ใหม่โดยเฉพาะอาจารย์ในวิทยาลัยครูทุกคนจะต้องถือว่าเป็นผู้ผลิตความรู้ (Knowledge Producer) ซึ่งแตกต่างจากอาจารย์ในโรงเรียนมัธยมและประถมซึ่งเป็นผู้ใช้ความรู้ (Knowledge Consumer)
2. หน้าที่ในการสอน
3. หน้าที่ในการบริการวิชาการแก่สังคม การให้บริการทางวิชาการถือว่าเป็นหน้าที่โดยตรงอย่างหนึ่งของสถาบันอุดมศึกษา
4. หน้าที่ในการธำรงรักษาวัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามของชาติ

พระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พ.ศ. 2518² ได้กำหนดให้วิทยาลัยครูเป็นสถานการศึกษาและวิจัยที่มีวัตถุประสงค์ให้การศึกษาวិชาการ ทำการผลิตครูถึงระดับปริญญาตรี ทำการวิจัย ส่งเสริมวิชาอาชีพและวิถึฐานะของครู อาจารย์และเจ้าหน้าที่ผู้บริหารการศึกษา ทำนุบำรุงวัฒนธรรมและให้บริการทางวิชาการแก่สังคม

อีมენส์ (Emens)³ ได้กล่าวถึงหน้าที่ของสถาบันฝึกหัดครูพอสรุปได้ว่าวิทยาลัยครูมีหน้าที่รับผิดชอบในการเตรียมนักเรียนให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในอาชีพของตน และเป็นผู้เพียบพร้อมไปด้วยคุณธรรมและจรรยา เพื่อให้เป็นครูที่ดีของเด็ก

¹ปฏิญญา สาร, "การฝึกหัดครูกับการรับใช้สังคม," การประชุมทางวิชาการกรมการฝึกหัดครู (พระนคร : เจริญวิทย์การพิมพ์, 2518), หน้า 37.

²"พระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พ.ศ. 2518" ราชกิจจานุเบกษา 92 (27 กุมภาพันธ์ 2518) : 24.

³John R. Emens, "Administrative Organization of Student Personnel Services," Student Personnel Services (Washington D.C.: AACTE, 1949), pp. 25 - 6.

ในอนาคต

จากความเห็นของบุคคลต่าง ๆ ที่กล่าวแล้วข้างต้นพอสรุปได้ว่า หน้าที่ของกรมการฝึกหัดครูหรือวิทยาลัยครูคือ การผลิตครูและการอบรมครูประจำการ เพื่อให้มีทั้งปริมาณและคุณภาพที่จะออกไปปฏิบัติงานในบรรด่วัตถุประสงค์ของการศึกษาทุกระดับและสอดคล้องกับความต้องการของการพัฒนาประเทศ สิ่งเหล่านี้จะสำเร็จดูดวงตามวัตถุประสงค์ได้ก็ต้องยึดหลักการของอุดมศึกษา 4 ประการคือ

1. ทำหน้าที่ในการสอน
2. ทำหน้าที่ในการวิจัย หรือค้นคว้าหาความรู้ใหม่
3. ทำหน้าที่ในการให้บริการทางวิชาการแก่สังคมและ
4. ทำหน้าที่ทำนุบำรุงรักษาวัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามของชาติ

จะเห็นได้ว่า บทบาทของกรมการฝึกหัดครูหรือวิทยาลัยครูนั้นจะครอบคลุมในเรื่องต่อไปนี้คือ

1. ผลิตครูให้โรงเรียนและสถานศึกษาทั่วประเทศ
2. อบรมครูประจำการที่ขาดวิทยฐานะทางครูให้มวุฒิทางครู และให้ผู้มีวุฒิทางครูได้มวุฒิทางครูสูงขึ้น
3. ทำการวิจัย ค้นคว้าหาความรู้ใหม่ เพื่อให้ความรู้ทางวิชาการสูงขึ้น
4. ทำหน้าที่ในการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเป็นครูที่ดีของเด็กในอนาคต
5. ให้บริการทางวิชาการแก่สังคม และ
6. ชำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมและประเพณีอันดีงาม

กำเนินสภาการฝึกหัดครู

สภาการฝึกหัดครู เป็นสภาที่ประกอบด้วยกลุ่มบุคคลจากฝ่ายต่าง ๆ ที่มาประชุมกันเพื่อพิจารณาเรื่องราวให้ข้อคิดเห็น คำแนะนำ และปรึกษาหารือในเรื่องที่เกี่ยวกับการ

บริหารการฝึกหัดครูของประเทศไทย สภาการฝึกหัดครูเกิดขึ้นมาจากพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พ.ศ. 2518 สาเหตุของการมีพระราชบัญญัติฉบับนี้คือ ผลที่ติดตามมาจากการเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพทางการเมือง เพื่อให้ประเทศไทยมีการปกครองแบบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง จนกระทั่งเกิดวันมหาวิปโยคขึ้นเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2516 และต่อมาได้มีการเรียกร้องสิทธิและความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาอย่างกว้างขวาง ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวงการอุดมศึกษาอย่างมาก โดยเฉพาะทางด้านการศึกษาขยายโอกาสทางการศึกษาระดับปริญญา ซึ่งก็มีนักศึกษามหาวิทยาลัยรวมอยู่ด้วย จากการเรียกร้องสิทธิและความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาระดับที่ต่ำกว่าปริญญา ทำให้รัฐบาลหลังวันมหาวิปโยคต้องเร่งรัดให้มีการวางพื้นฐาน เพื่อการปฏิรูปการศึกษารวมทั้งต้องพิจารณาดำเนินการให้การขยายโอกาสทางการศึกษาระดับปริญญาแก่นักศึกษามหาวิทยาลัย ผลที่เกิดจากการเรียกร้องสิทธิและความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาของนักศึกษากลุ่มต่างๆ จึงทำให้มีการขยายการศึกษาถึงระดับปริญญาตรีในวิทยาลัยครู¹

เหตุผลอีกประการหนึ่งที่ต้องมีการขยายการศึกษาถึงระดับปริญญาตรีในวิทยาลัยครูคือ รัฐบาลในสมัยนั้นนโยบายที่จะขยายและปรับปรุงการศึกษาทุกระดับให้กว้างขวางและมีคุณภาพดียิ่งขึ้น ในกรณีนี้จะต้องผลิตครูระดับสูง เพื่อสนองนโยบายดังกล่าวประกอบกับในปัจจุบัน ปรากฏว่าวิทยาลัยครูทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคได้เจริญก้าวหน้าขึ้นถึงขั้นที่สามารถดำเนินการ เปิดสอนถึงระดับปริญญาได้ จึงได้ตราพระราชบัญญัติฉบับนี้ขึ้น²

¹ วิจิตร ศรีสอาน, หลักสูตรอุดมศึกษา (กรุงเทพมหานคร 2 : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, 2518), หน้า 39 - 40.

² "พระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พ.ศ. 2518" ราชกิจจานุเบกษา 92 (27 กุมภาพันธ์ 2518) : 43.

อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของสภาการฝึกหัดครู

พระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พ.ศ. 2518 ได้กำหนดให้สภาการฝึกหัดครู มีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบดังนี้¹

1. พิจารณาให้ความเห็นชอบในการจัดตั้งและยกฐานะสถาบันฝึกหัดครู
2. เสนอข้อกรรมการสภาผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้ง
3. กำหนดข้อบังคับสภาที่เกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการ เลือกตั้งกรรมการสภา
4. กำหนดข้อบังคับสภาที่เกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการ เลือกตั้งกรรมการประจำวิทยาลัยครู
5. ออกข้อบังคับและวางระเบียบของวิทยาลัยครู ตลอดจนกำหนดคุณสมบัติและพื้นฐานความรู้ของผู้มีสิทธิ เข้าศึกษาในวิทยาลัยครูและวางระเบียบการบริหารภายในวิทยาลัยครู
6. อนุมัติหลักสูตรต่าง ๆ
7. หาวิธีการอันจะยังการศึกษาอบรมและวิจัยของวิทยาลัยครูให้เจริญยิ่งขึ้น
8. อนุมัติการให้ปริญญา อนุปริญญา และประกาศนียบัตร
9. พิจารณาให้ความเห็นเกี่ยวกับการศึกษา การฝึกหัดครู และปัญหาทางการศึกษาอื่น ๆ ตามที่กระทรวงศึกษาธิการหารือ
10. พิจารณาการจัดตั้ง ยุบรวมและเลิก คณะวิชาและภาควิชา
11. พิจารณาแต่งตั้ง โยกย้าย และถอดถอน อธิการ รองอธิการ หัวหน้าสำนักงาน อธิการ รองหัวหน้าสำนักงาน อธิการ หัวหน้าคณะวิชา รองหัวหน้าคณะวิชา หัวหน้าภาควิชา รองหัวหน้าภาควิชา ศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์

¹ "พระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พ.ศ. 2518" ราชกิจจานุเบกษา 92 (27 กุมภาพันธ์ 2518) : 25 - 41.

12. วางระเบียบเกี่ยวกับการจัดทำและพิจารณางบประมาณการเงินและทรัพย์สิน
ของวิทยาลัยครู

13. แต่งตั้งคณะกรรมการ เพื่อส่งเสริมให้คำแนะนำหรือดำเนินการของวิทยาลัย
ครู

14. กำหนดให้กรรมการโดยตำแหน่งคนใดคนหนึ่ง เป็นผู้รักษาการแทนอธิการใน
กรณีที่ทั้งอธิการและรองอธิการ ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้

15. แต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการประจำวิทยาลัยครู

16. พิจารณาให้ความเห็นชอบในการวางระเบียบของวิทยาลัยครู

17. พิจารณากำหนดหลักสูตรและรายละเอียดเกี่ยวกับหลักสูตรที่คณะกรรมการ
ประจำวิทยาลัยครู เสนอมา

18. ให้ความเห็นชอบในการจัดหางบประมาณประจำปีให้คณะกรรมการประจำ
วิทยาลัยครู เสนอกรรมการฝึกหัดครู

19. รับรองมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษาอื่น

20. แต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่ง เป็นอาจารย์พิเศษและ เป็นผู้มีความชำนาญในสาขา
วิชาที่มีการสอนในวิทยาลัยครู

21. สภามีอำนาจให้ปริญญาตรีในสาขาวิชาที่มีการสอนในวิทยาลัยครู

22. ออกข้อบังคับกำหนดให้ผู้สำเร็จการศึกษาชั้นปริญญา ได้รับปริญญา เกียรตินิยม
อันดับหนึ่งหรือปริญญา เกียรตินิยมอันดับสอง

23. ออกข้อบังคับกำหนดให้มีอนุปริญญา หรือประกาศนียบัตร

24. สภามีอำนาจให้ปริญญาเกิตติมศักดิ์แก่บุคคลซึ่งสภาเห็นว่าทรงคุณวุฒิสมควร
แก่ปริญญานั้น

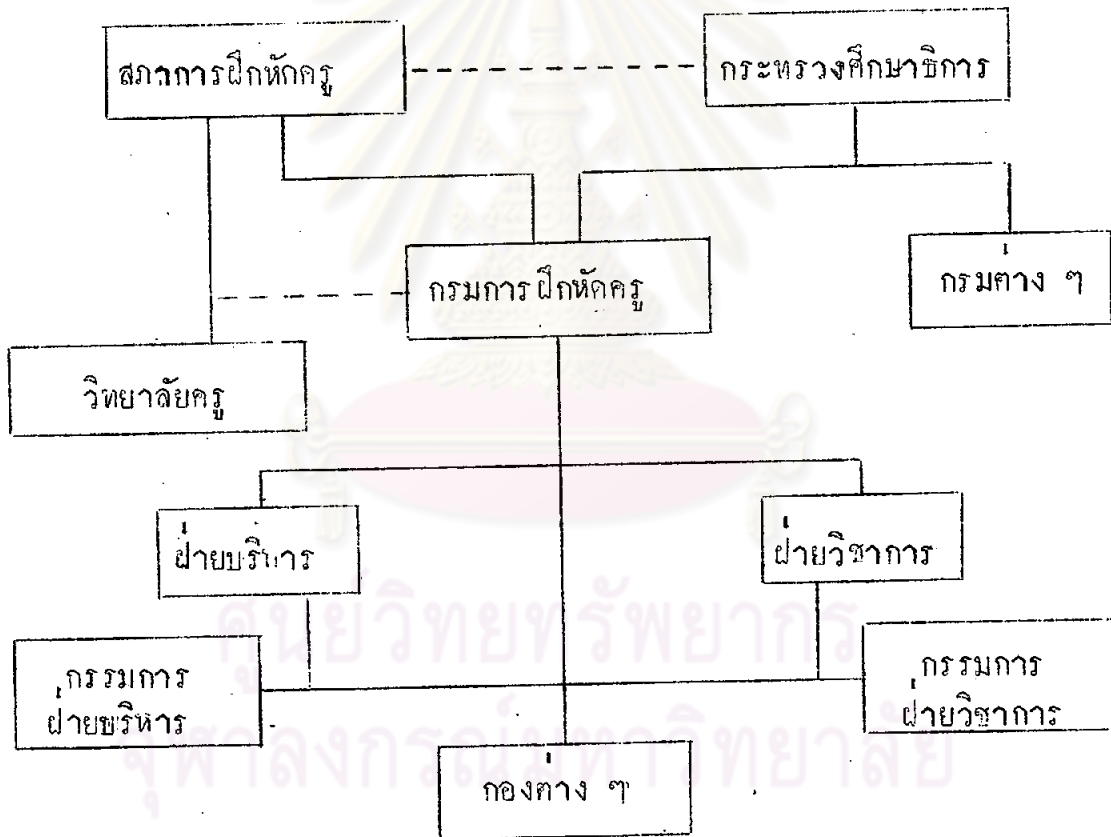
25. สภาจะจัดให้มีครูวิทยฐานะและ เข้มวิทยฐานะ เป็น เครื่องหมายแสดง
วิทยฐานะของผู้ได้รับปริญญา อนุปริญญา และประกาศนียบัตร และกำหนดที่จะใช้ในโอกาส
ใด โดยมีเงื่อนไขอย่างไร

26. ออกข้อบังคับเกี่ยวกับเครื่องแบบ เครื่องหมาย หรือเครื่องแต่งกายของ
นักศึกษาในวิทยาลัยครู

โครงสร้างของสภาการฝึกหัดครูตามพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พ.ศ. 2518

การบริหารงานของกรมการฝึกหัดครูอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติสำคัญ 2 ฉบับคือ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน และพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู การบริหารงานของกรมการฝึกหัดครูจึงต้องให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับนี้ 1

แผนภูมิที่ 1 ความสัมพันธ์ของสภาการฝึกหัดครูกับกรมการฝึกหัดครู

1 กรมการฝึกหัดครู, นโยบายและการจัดการฝึกหัดครู ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะที่ 4 (2520 - 2524). (กรุงเทพมหานคร : กรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ, ม.ป.ป.), หน้า 29 -31.

ตามระเบียบบริหารราชการแผ่นดินกรมการฝึกหัดครู เป็นกรมหนึ่งของกระทรวง-
ศึกษาธิการ ประกอบด้วยงานสำคัญ 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายบริหารและฝ่ายวิชาการ ซึ่งประกอบ
ด้วยกองต่าง ๆ 6 กอง คือ กองคลัง กองส่งเสริมวิทยฐานะครู กองแผนงาน กองการ
เจ้าหน้าที่ กองการฝึกหัดครู หน่วยศึกษานิเทศก์และสำนักงานเลขาธิการ นอกจากนี้
ยังมีคณะกรรมการ 2 คณะคือ คณะกรรมการฝ่ายบริหารและคณะกรรมการฝ่ายวิชาการ
(คณะกรรมการทั้งสองชุดนี้ กำหนดขึ้นเป็นการภายใน เพื่อให้คำปรึกษาและวินิจฉัย เรื่องที่
สำคัญเกี่ยวกับกองที่สังกัด) ส่วนพระราชบัญญัติวิทยาลัยครูกรมการฝึกหัดครูมีความสัมพันธ์
กับหน้าที่ของสภา และไม่เป็นการบังคับบัญชาวิทยาลัยครูโดยตรงเช่นกัน

โดยสรุป กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้กำหนดนโยบายการศึกษา และบริหารงาน
ตามระเบียบบริหารราชการแผ่นดินที่สัมพันธ์กับกรมการฝึกหัดครูและวิทยาลัยครู ส่วนกรม
การฝึกหัดครูทำหน้าที่เป็นส่วนราชการของกระทรวงศึกษาธิการที่ปฏิบัติหน้าที่ของสภาซึ่ง
สัมพันธ์กับวิทยาลัยครู และสภาการฝึกหัดครู นอกจากจะทำหน้าที่ตามพระราชบัญญัติวิทยาลัย
ครูแล้ว ยังทำหน้าที่ให้คำปรึกษาหารือแก่กระทรวงศึกษาธิการด้วย

องค์ประกอบของสภาการฝึกหัดครู

องค์ประกอบของสภาเป็นสิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่งที่จะช่วยทำความเข้าใจเกี่ยวกับ
บทบาทของสภาได้ดียิ่งขึ้น โดยเฉพาะการพิจารณาถึงแหล่งที่มาของสมาชิกสภา ซึ่งแสดง
ให้เห็นถึงการเป็นตัวแทนของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เข้ามามีอิทธิพล
ในการตัดสินใจสั่งการในการกำหนดนโยบายต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับงานการฝึกหัดครู โดยเฉพาะ

สภาการฝึกหัดครูประกอบด้วยบุคคลหลายฝ่ายที่เข้ามามีหน้าที่ควบคุมดูแลการ
บริหารงานทั่วไปในวิทยาลัยครู กล่าวคือ สภาการฝึกหัดครูประกอบด้วยสมาชิกดังต่อไปนี้ ¹

¹ "พระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พ.ศ. 2518" ราชกิจจานุเบกษา 92 (27
กุมภาพันธ์ 2518) : 26 - 27.

1. นายกสภา ได้แก่ ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ โดยตำแหน่ง
2. อุปนายกสภา ได้แก่ อธิบดีกรมการฝึกหัดครู โดยตำแหน่ง
3. กรรมการสภาโดยตำแหน่ง ได้แก่ อธิบดีกรมสามัญศึกษา อธิบดีกรมอาชีวศึกษา อธิบดีกรมวิชาการ ผู้แทนทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ รองอธิบดีกรมการฝึกหัดครูฝ่ายวิชาการ และหัวหน้ากองการฝึกหัดครู
4. กรรมการสภา ซึ่งได้รับเลือกตั้งจากผู้ดำรงตำแหน่งอธิการจำนวนไม่เกินหกคน
5. กรรมการสภา ซึ่งได้รับเลือกตั้งจากคณาจารย์ประจำของวิทยาลัยครูทั้งหมด จำนวนไม่เกินหกคน
6. กรรมการสภาผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งแต่งตั้งจากบุคคลภายนอกจำนวนไม่เกินหกคน

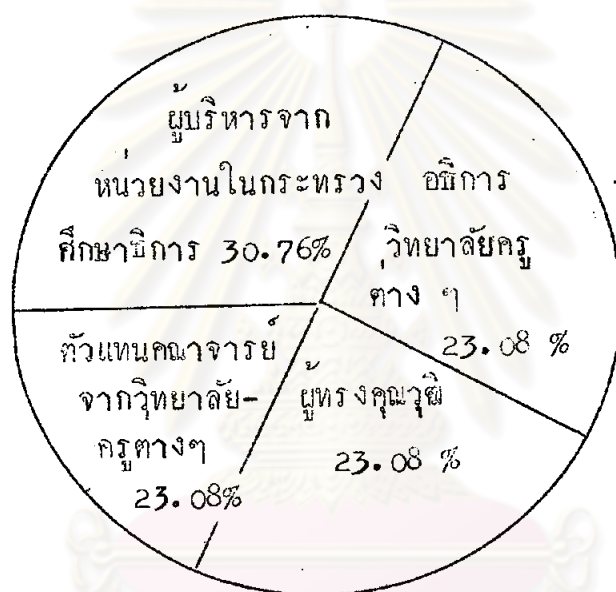
จากข้อความที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจะเห็นว่า สภาการฝึกหัดครูมีสมาชิกได้ไม่เกิน 26 คน กล่าวคือ กรรมการโดยตำแหน่ง 8 คน กรรมการที่เลือกตั้งจากอธิการวิทยาลัยครูต่าง ๆ 6 คน (จากอธิการวิทยาลัยครูต่าง ๆ ทั้งหมด 36 คน) กรรมการที่เลือกตั้งจากคณาจารย์ประจำ 6 คน (จากคณาจารย์ประจำในปี 2521 มีทั้งหมด 6004 คน)¹ และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ 6 คน ในจำนวนทั้งหมดนี้ถ้าพิจารณากันให้ดีแล้วหากจัดอธิการไว้ในกลุ่มผู้บริหารจะพบว่า กรรมการที่มาจากฝ่ายบริหาร 14 คน คือ กรรมการโดยตำแหน่ง และกรรมการที่เลือกตั้งมาจากอธิการวิทยาลัยครูต่าง ๆ ส่วนกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ นั้นได้มาจากการแต่งตั้งโดยความเห็นชอบของกรรมการโดยตำแหน่ง กรรมการที่เลือกตั้งมาจากอธิการวิทยาลัยครูต่าง ๆ และกรรมการที่เลือกตั้งมาจากคณาจารย์ประจำวิทยาลัยครูมีจำนวนทั้งสิ้น 6 คน ในขณะเดียวกันกรรมการที่เลือกตั้งมาจากคณาจารย์ประจำ ซึ่ง

006051

¹ กรรมการฝึกหัดครู, สถิติการศึกษา 2521. (กรุงเทพมหานคร : เซ็นทรัล-เอ็กซ์เพรสศึกษาการพิมพ์, 2521), หน้า 6.

เป็นผู้แทนมาจากคณาจารย์ประจำของวิทยาลัยครูต่าง ๆ ทั้งสิ้น 6004 คน , มีจำนวนเพียง 6 คนเท่านั้น หากจะเปรียบเทียบจำนวนกรรมการจากฝ่ายต่างๆ เพื่อพิจารณาประกอบของสภาการฝึกหัดครูโดยแยกเป็นกลุ่มต่าง ๆ จะได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 2 กรรมการสภาการฝึกหัดครูจากตัวแทนกลุ่มต่าง ๆ

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย